

REGISTERBLAD

Namn:

Datum:

Område av riksintresse för naturvård i Gävleborgs län

Områdesnummer: Nr X 44

Områdesnamn: Odlingslandskap i Forsa

Kommun: Hudiksvalls kommun

Kartblad: 15 H NO

Area: 2 200 ha

Naturgeografisk region: 27 Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: XX

Landskapsformer: Kullig terräng med relativ höjd 50 - 100 m

Riksvärde

Odlingslandskap		
Naturbetesmark		Flora

Värdeomdöme: Forsabygden hör till de äldsta och bäst bevarade kulturbygderna i Gävleborgs län. Det omväxlande och till stor del öppna landskapet inramat av sjöar och höga berg äger stora skönhetsvärden. Det är därför av stort intresse för naturvården att området hävdas och vårdas på ett sådant sätt att de kulturhistoriska värdena bevaras och landskapets öppenhet bibehålls. Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av bl a björkhage..

Huvudkriterier: (A) Odlingsbygd med mycket välbevarade drag av det äldre odlingslandskapet. (E) Vacker landskapsbild. A,C,D= jordbruksmark

Stödskriterier: Storlek, representativitet, sårbarhet, goda förutsättningar för att naturvärdena skall bibehållas Förutsättningar för att områdets naturvärden skall bibehållas: Bibehållen hävd och fortsatt skötsel av de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Säkerställande: Klass I i länsstyrelsens naturvårdsprogram. Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 8411-06) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer X8401).

Områdets huvuddrag: Den största odlingsbygden i Forsa socken utbreder sig från Näsvisken mot sydsydost i en knappt kilometerbred och 7 km lång öppen markerad dalgång. Den gamla sjöbottendalen avgränsas mot väster av Storberget och anslutande höga berg. Den äldre bebyggelsen ligger i stor omfattning kvar på de platser den hade vid storskiftet. Registrerade fornlämningar, traktens ortnamn och annat källmaterial ger en antydning om att huvuddelen av de gårdar som är kända från historisk tid även kan följas tillbaka till järnåldern.

I dalgången, som är praktiskt taget fri från störande utspridd bebyggelse, ligger ett flertal byar alla med mycket stort kulturhistoriskt värde såväl beträffande de enskilda gårdarna som byarnas läge i landskapet. De viktigaste byarna är Funsta, Hillsta, Nansta, Trogsta och Klångsta.

Centralt i dalgången ligger Funstasjön som avvattnas via Trogstaån till Matnäsvisken i Långsjön.

Området väster om Långsjön - Storsjön med Utnäs, Storön och Näset har ett mycket stort antal bevarade fornlämningar. Av stort intresse är också att de gårdar som finns där genomgått mycket få förändringar i bebyggelsens utbredning och storlek.

Huvudsakligen ligger fornlämningarna och den värdefulla bebyggelsen på den västra sidan om Långsjön - Storsjön men värdefulla områden finns också öster om sjöarna. Vid Stenbo ligger en gård med ett stort antal byggnader och mycket ursprungliga drag. Vid Fränö finns två gårdar mycket tätt hopklungade intill varandra. Den ena, hembygdsgården, är en av Hälsinglands få bevarade fyrbyggda gårdar.

Forsa kyrka är mycket vackert belägen på ett näs mellan Kyrkströmmen i Rolfstaån och Kyrksjön. Landskapet som omger kyrkan är en gammal kulturbygd av stor betydelse redan under järnåldern. Stora gravfält på flera håll i omgivningarna vittnar om detta. Kyrkan har ett dominerande läge och omges av historiska byggnader. Märkligast av dessa är den kvadratiske stenbyggnad i två våningar som kallas Gillestugan. Den anses vara en av Sveriges äldsta profanbyggnader. Representativt och välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker i form av bl a björkhage..

Anmärkningar:

Referenser:

Nordin, Erik 1976. Miljöer av riksintresse för Kulturminnesvården. Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Gästrik-Hälsinge hembygdsförbund 1976

Nordin, Erik 1979. Förslag till bevarandeområden i Hudiksvalls kommun (Dellenområdet), Länsantikvarien, Länsstyrelsen i Gävleborgs län 1979:4

Länsstyrelsen i Gävleborgs län, 1996: *Bevarandeprogram för odlingslandskapet, Gästrikland, södra Hälsingland, norra Hälsingland*. Länsstyrelsen 1994. Gävle.

Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län, 1997. Värdefull natur i Gävleborg, naturvårdsprogram. Rapport 1997:12.